

PROGRAMY NAUCZANIA

Dzieci rozpoczynające naukę różnią się między sobą, nieraz znacznie, a poziom ich ogólnego rozwoju oraz stopień gotowości do podjęcia nauki są bardzo nierówne.

Dlatego też nauczyciel musi dobrze poznać możliwości rozwojowe i potrzeby swoich uczniów.

Nauczyciel poznaje dziecko poprzez

- **rozmowy z rodzicami** - umożliwiające zebranie informacji o specyfice funkcjonowania dziecka w warunkach domowych, o metodach wychowawczych stosowanych przez rodziców, o poziomie ich umiejętności w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, itp..
- **obserwacje** prowadzone w różnych przejawach aktywności wychowanka podczas jego pobytu w przedszkolu, szkole

- **arkusze diagnostyczne** - ukazujące poziom rozwoju poznawczego, zachowań, poziom umiejętności takich jak gotowość szkolna, diagnoza pedagogiczna na wstępie klasy pierwszej. Na późniejszym etapie są to sprawdziany, testy śródroczne, końcoworoczne, ogólny test umiejętności uczniów kończących klasę trzecią.
- **zabawy socjotechniczne** - pozwalające nauczycielowi poznać pozycję społeczną danego wychowanka.

Cel diagnozy i obserwacji nauczyciela

- Poznanie możliwości i potrzeb rozwojowych dzieci oraz dokumentowanie tych obserwacji.
- Analiza gotowości dziecka do podjęcia nauki.
- Zgromadzenie informacji, które mogą pomóc:
  - rodzicom w poznaniu stanu gotowości swojego dziecka do podjęcia nauki w szkole podstawowej.
  - nauczycielowi przy opracowaniu indywidualnego programu wspomagania i korygowania rozwoju dziecka.
  - pracownikom poradni psychologiczno-pedagogicznej, do której zostanie skierowane dziecko w razie zaobserwowania trudności czy deficytów.

Wymagania edukacyjne na etapie dziecka kończącego przedszkole

- Sylwetkę absolwenta przedszkola dokładnie przedstawia „Podstawa Programowa” wychowania przedszkolnego dla przedszkoli, oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz innych form wychowania przedszkolnego. Jasno określa ona cele, które mają być realizowane we wszystkich obszarach działalności edukacyjnej przedszkola. W każdym z obszarów podane są umiejętności i wiadomości, którymi powinny wykazywać się dzieci pod koniec wychowania przedszkolnego.

- **fizyczny obszar rozwoju dziecka**

Zgłasza potrzeby fizjologiczne. Wykonuje czynności samoobsługowe. Uczestniczy w zabawach ruchowych. Wykonuje czynności, takie jak: sprzątanie, pakowanie, trzymanie przedmiotów jedną ręką i oburącz, małych przedmiotów z wykorzystaniem odpowiednio ukształtowanych chwytów dłoni, używa chwytu pisarskiego podczas rysowania, kreślenia i pierwszych prób pisania;

- **emocjonalny obszar rozwoju dziecka**

Rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje, próbuje radzić sobie z ich przeżywaniem. Szuka wsparcia w sytuacjach trudnych. Wczuwa się w emocje i uczucia osób z najbliższego otoczenia

- **społeczny obszar rozwoju dziecka**

Przejawia poczucie własnej wartości. Odczuwa i wyjaśnia swoją przynależność . Posługuje się swoim imieniem, nazwiskiem, adresem. Ocenia swoje zachowanie w kontekście przyjętych norm. Respektuje prawa i obowiązki.

- **poznawczy obszar rozwoju dziecka**

Mówi zrozumiale. Wyróżnia i rozpoznaje głoski, Układa historyjki obrazkowe, recytuje wierszyki. Klasyfikuje przedmioty. Rozróżnia podstawowe figury geometryczne. Rozpoznaje modele monet i banknotów. Przelicza elementy zbiorów w czasie zabawy. Posługuje się pojęciami dotyczącymi następstwa czasu. Podejmuje samodzielną aktywność poznawczą .

Wymagania edukacyjne na etapie nauczania klas I –III

- **EDUKACJA POLONISTYCZNA**

- Słuchanie
- Mówienie
- Czytanie
- Pisanie
- Kształcenie językowe –
poprawność językowa

- **EDUKACJA INFORMATYCZNA**

- Przygotowanie do programowania
- Obsługa komputera i innych
urządzeń cyfrowych
- Kompetencje społeczne

- **EDUKACJA MATEMATYCZNA**

- Rozumienie stosunków przestrzennych i
cech wielkościowych
- Rozumienie liczb i ich własności
- Posługiwanie się liczbami
- Czytanie tekstów matematycznych
- Rozumienie pojęć geometrycznych
- Stosowanie matematyki w życiu i
innych obszarach edukacji

- **EDUKACJA PLASTYCZNA**

- Percepcja sztuki
- Ekspresja przez sztukę

- **EDUKACJA PRZYRODNICZA**

- Świat roślin
- Człowiek i świat zwierząt
- Przyroda nieożywiona
- Ochrona środowiska
- Pogoda i zjawiska atmosferyczne

- **EDUKACJA TECHNICZNA**

- Wychowanie techniczne
- Bezpieczeństwo
- Konstruowanie

- **EDUKACJA MUZYCZNA**

- Słuchanie i rozumienie muzyki
- Śpiewanie i muzykowanie
- Kultura muzyczna
- Tworzenia muzyki

- **EDUKACJA SPOŁECZNA**

- Kompetencje osobowościowe
uczestnictwo w życiu społecznym
- Współpraca i współdziałanie
- Etyka

- **WYCHOWANIE FIZYCZNE**

- Zdrowie i profilaktyka zdrowotna
- Sprawność fizyczna

STAŁE ELEMENTY PROGRAMU NAUCZANIA

- **Każdy nauczyciel znając cel kształcenia i treści nauczania sam podejmuje decyzję w sprawie programu nauczania czyli wyboru podręczników.**
- **Może również samodzielnie lub przy współpracy innych nauczycieli skonstruować program nauczania. Wszystkie sprawy związane z programami nauczania, ich zawartością i dopuszczeniem do użytku szkolnego reguluje rozporządzenie MEN** z dnia 8 czerwca 2009 roku w sprawie dopuszczania do użytku programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. z 2009 r. nr 89, poz.730)

- Program nauczania powinien uwzględniać potrzeby i możliwości uczniów.
- Obejmować co najmniej jeden etap edukacyjny np. kształcenia zintegrowanego, przedmiotu, ścieżki edukacyjnej, bloku przedmiotowego lub ich części i może być dopuszczony do użytku tylko w danej szkole.
- Program musi zawierać opis sposobu realizacji celów kształcenia i zadań edukacyjnych ustalonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego,(...)

- **Program musi zawierać w swej konstrukcji:**
  - a) szczegółowe cele kształcenia i wychowania,
  - b) treści zgodne z treściami nauczania zawartymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego, być poprawny pod względem merytorycznym i dydaktycznym,
  - c) sposoby osiągnięcia celów kształcenia i wychowania, z uwzględnieniem możliwości indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów oraz warunków, w jakich program będzie realizowany,
  - d) opis założonych osiągnięć ucznia,
  - e) propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia.

- Konstruuując program nauczania możemy powiązać go z misją szkoły, przyjętą w szkole formą czy metodą nauczania, wychowania. Jednak wymaga on spójności z programami nauczania innych przedmiotów.
- **Program może wykraczać poza zakres podstawy programowej.** W takim przypadku wymagane będzie dokonanie oceny np. Czy poszerzony zakres jest możliwy do zrealizowania na danym etapie edukacyjnym? Czy jest możliwy do zrealizowania w danej klasie?

- W opracowanego i przyjętego do realizacji programu nauczania powinny wynikać wymagania edukacyjne na poszczególne etapy edukacyjne (*np. klas I-III lub klasy IV, V, itp.*) niezbędne do uzyskania ocen klasyfikacyjnych na półrocze, koniec roku szkolnego z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych (*& 4ust.1 rozporządzenie MEN z 30 kwietnia 2007r.*)
- Wymagania te są istotnym elementem wewnątrzszkolnego systemu oceniania, który jest jasno określony w „Statucie Szkoły” Formułowane wymagania mogą być ogólnoszkolne jednak każdy nauczyciel powinien określić je wymagań przedmiotu

Modele budowania wymagań edukacyjnych

- WIELOPOZIOMOWY

Wymagania:

- konieczne
- podstawowe
- rozszerzone
- dopełniające
- wykraczające

- TRZYPOZIOMOWY

Wymagania:

- podstawowe
- rozszerzone
- dopełniające

- DWUPOZIOMOWY

Wymagania:

- podstawowe
- ponadpodstawowe

- Na tym etapie budowania programu nauczania można ustalić wymagania na poszczególne oceny np. wymagania rozszerzające lub wykraczające na ocenę celującą.
- Najważniejsze są jednak **wymagania podstawowe** , ponieważ stanowią one znaczną część treści kształcenia opracowanego programu nauczania. Od nich zależy formułowanie wymagań na wszystkie szkolne oceny. Dlatego też rozpoczynamy ustalanie wymagań od oceny dopuszczającej która wyznacza granicę między oceną pozytywną a negatywną.

Etapy tworzenia programu nauczania

- **Zredagowanie metryczki programu**

W tym miejscu program powinien informować:

- jakiego przedmiotu lub bloku dotyczy,
- dla jakiego etapu nauczania i dla jakiej liczby godzin na tym etapie został przygotowany,
- wyraźnie charakteryzować uczniów, określając dla jakiego rodzaju użytkowników, o jakich cechach, możliwościach umysłowych i możliwościach „technicznych” jest przeznaczony,
- informować, kto go przygotował (autor/autorzy)

WPROWADZENIE

Tę część redagujemy zazwyczaj na końcu,

Po opracowaniu programu i podajemy:

- skrócony opis programu,
- co jest szczególnego w danym programie,
- ogólna charakterystyka celów,
- typ programu,
- informacje o specyfice programu.

Sformułowanie celów programu nauczania

Mogą być tworzone :

- programy o celach nieoperacyjnych (ogólnych)
- programy o celach operacyjnych,
- programy o celach formowanych w trakcie jego realizacji (rozwojowych),
- programy o celach bodźcujących.

W szkolnych programach nauczania najczęściej zaleca się tworzyć programy o celach operacyjnych.

Dobór treści i układ materiału

- W podstawie programowej kształcenia ogólnego zawarty jest obowiązkowy materiał nauczania (treści nauczania). Nowa podstawa programowa formułuje treści nauczania efektów kształcenia opisane w formie ogólnych i szczegółowych wymagań dotyczących wiedzy i umiejętności, które powinien posiadać uczeń po zakończeniu określonego etapu edukacyjnego. Materiałowi nauczania należy nadać pewną strukturę czyli dokonać doboru treści i układu tych treści. Dobór materiału to określony zakres materiału nauczania, a struktura to układ stanowiący pewną całość, na którą składają się określone elementy oraz relacje zachodzące między nimi.

Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych

- przykładowe metody pracy z uczniem,
- opis wybranych metod i technik nauczania,
- przykładowe scenariusze lekcji,
- dobór podstawowych środków dydaktycznych.

Nauczyciel dokonuje wyboru spośród oferowanych przez dydaktykę, takie metody nauczania, które są najefektywniejsze w pracy z jego zespołem uczniów.

Opis założonych osiągnięć uczniów i propozycje ich oceny

- określenie spodziewanych rezultatów, jakie uzyskają nasi uczniowie w toku realizacji naszego programu,
- wskazanie metod pomiaru osiągnięć ucznia,
- przykładowe próby ćwiczeń kontrolnych, testów bieżących i rocznych oraz prac projektowych,
- propozycje testów końcowych (zewnątrznych?)
- ustalenie wymagań na poszczególne stopnie szkolne.

Ewaluacja programu

- Częściowa ewaluacja programu była wykonana w trakcie jego tworzenia. Pełna jego ewaluacja powinna odbyć się w warunkach szkolnych. Może ona być wewnętrzna, czyli prowadzona przez nauczyciela realizującego program, lub zewnętrzna, czyli organizowana przez osoby nie uczestniczące bezpośrednio w procesie kształcenia. Wnioski z niej wypływające powinny być wykorzystane do modyfikacji i ulepszenia programu – proces ten, ze względu na bogatą strukturę programu jest stosunkowo łatwy do realizacji, choć w zasadzie nigdy się nie kończy.

Czego unikać przy tworzeniu zadań

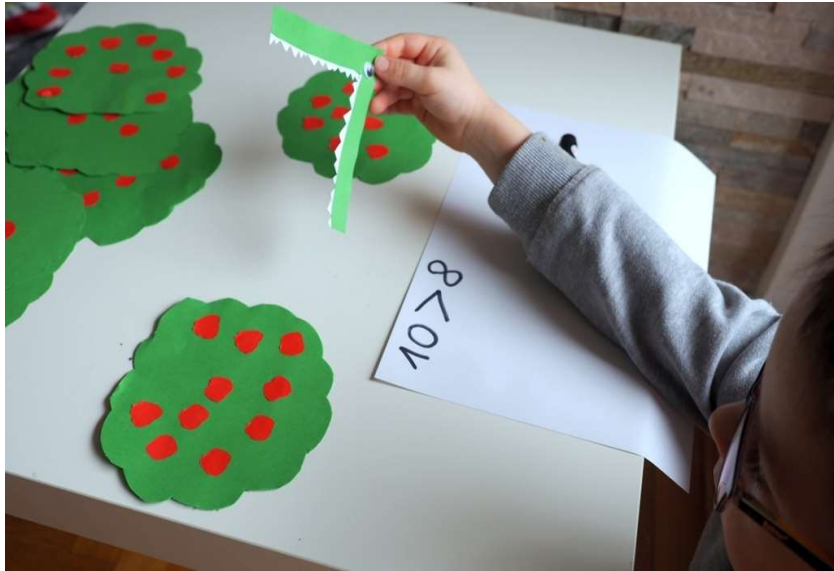
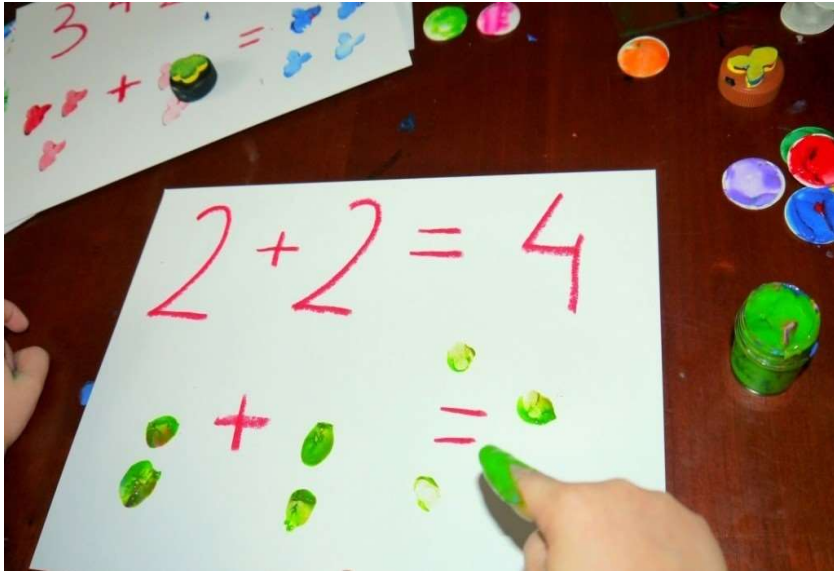
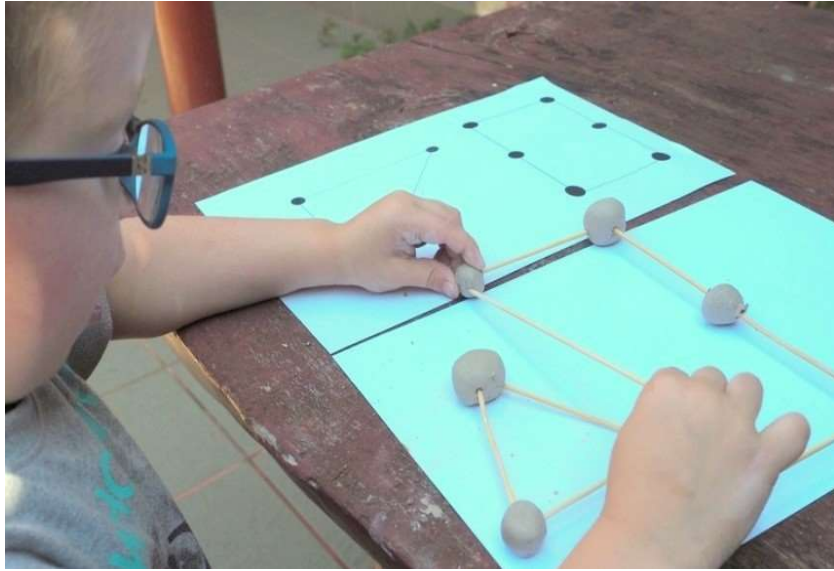
- **zbyt prostych** zadań lub serii podobnych zadań, które nie motywują do uczenia się, za to skutecznie zniechęcają;
- **zachęcać** uczniów **do samodzielnego poszukiwania** rozwiązania zadania i prezentowania swoich rozwiązań, opowiadania o swoich strategiach rozwiązania go;
- **nagradzać** uczniów za oryginalne rozwiązania zadań, przez co wzmacniamy ich twórcze myślenie;

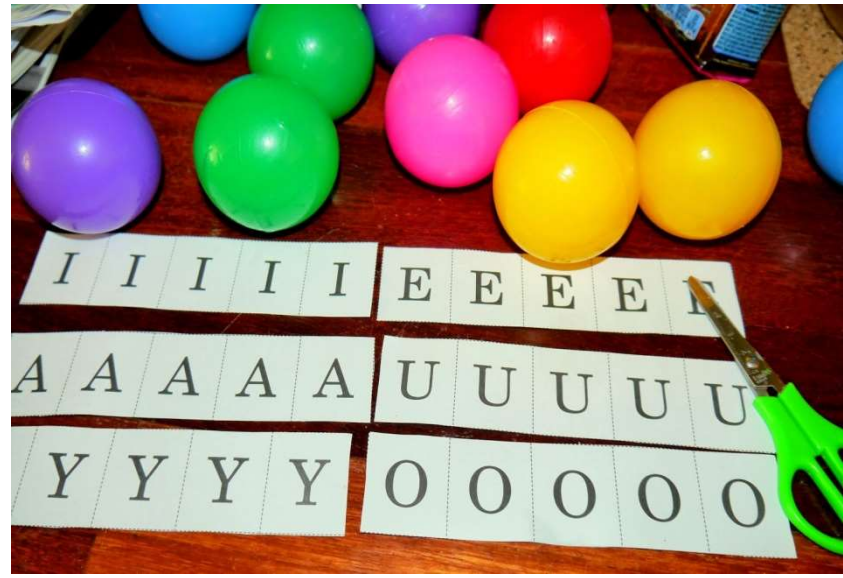
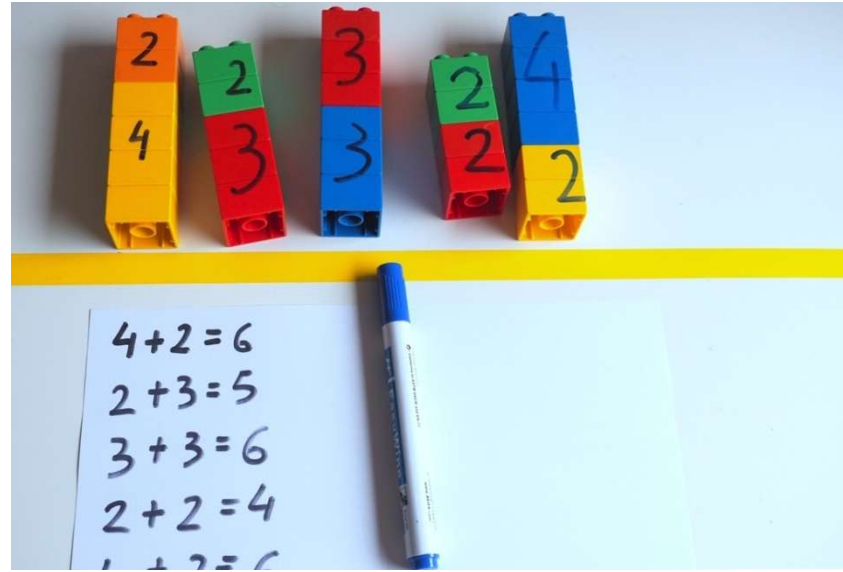
- Zachęcać do rozwiązywania zadań o realistycznym charakterze wykorzystywać np. zegar, termometr, miarkę itp., dzięki czemu dzieci łatwiej zrozumieją sens wykonywanych operacji, co wpłynie na rozwój zaradności;
- kłaść większy **nacisk na manualne i rysunkowe metody** rozwiązywania zadań tekstowych, samodzielne dochodzenie do rozwiązania;
- **rezygnować z podawania** uczniom **gotowego schematu** wykonywania obliczeń, przez co osłabia się naturalną pomysłowość uczniów;

- **wykorzystywać** autentyczne **teksty** ze środków masowego przekazu, na przykład artykułów **o interesującej dla dzieci tematyce;**
- organizować mini olimpiady wiedzy, poszukiwania informacji, dzielenia się informacją – jako praca w zespołach czy grupach;
- **wykorzystywać** naturalne **zainteresowania i zdolności** uczniów;
- **docenić wysiłek** niesztampowego sposobu myślenia, dochodzenia do wyznaczonego celu;

Propozycje zajęć, zabaw

materiał opracowała:
mgr Agnieszka Szwejkowska Kulpa